

POSTANOWIENIE

Dnia 7 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania U.P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

o ustalenie kapitału początkowego,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 września 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od U.P. na rzecz pozwanego 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 18 lutego 2016 r. oddalił apelację skarżącej U.P. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 2 lutego 2015 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji pozwanego z 4 sierpnia 2014 r., odmawiającej ustalenia ubezpieczonej kapitału początkowego z tej przyczyny, że ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach (ustawa emerytalna) nie przewiduje ustalenia kapitału początkowego dla osoby urodzonej przed 1 stycznia 1949 r. Ubezpieczona urodziła się 27 maja 1945 r. Od 1 czerwca 1996 r. pozwany przyznał jej emeryturę na podstawie przepisów w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy. W 2005 r. pozwany

przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego – 60 lat. Ubezpieczona nadal pracowała na ½ etatu. Decyzją z 4 sierpnia 2014 r. pozwany odmówił jej przeliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, gdyż uzyskała emeryturę powszechną przed 1 stycznia 2009 r. Ubezpieczona nie zaskarżyła tej decyzji. Decyzją z 4 sierpnia 2014 r. pozwany odmówił ubezpieczonej także ustalenia kapitału początkowego. Sądy decyzję odmawiającą ustalenia kapitału początkowego uznały za prawidłową, gdyż zgodą z art. 173 ustawy emerytalnej, który nie przewiduje ustalenia kapitału początkowego dla osoby urodzonej przed 1 stycznia 1949 r. Ubezpieczona nie odwołała się od decyzji odmawiającej przeliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, dlatego nie było to przedmiotem rozpoznania w sprawie. Sąd Apelacyjny potwierdził, że w ramach postępowania po odwołaniu od decyzji dotyczącej ustalenia kapitału początkowego nie można było rozstrzygać sprawy dotyczącej ustalenia emerytury czy jej wysokości, skoro decyzja dotycząca tego przedmiotu nie została zaskarżona. Przedmiot kontrolowanej decyzji obejmował tylko odmowę ustalenia kapitału początkowego i wyznaczał zakres rozstrzygania sądowego. Sąd „na marginesie” wyjaśnił, że wobec ubezpieczonej nie ma możliwości zastosowania art. 55 ustawy emerytalnej albowiem jednym z warunków w nim przewidzianych jest złożenie wniosku o przyznanie emerytury na podstawie art. 27 po 31 grudnia 2008 r. Ubezpieczona natomiast miała ustalone prawo do emerytury powszechnej przed tą datą, tj. od 1 września 2005 r.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz oczywistą zasadność skargi kasacyjnej.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Odwołuje się do podstaw przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Zapewne jedynie omyłko napisano „art. 398⁹ § 2 pkt 1 i 4 k.p.c.”, gdyż w dalszej części

wniosku brak jest istotnego zagadnienia prawnego, czyli podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Pierwsza wskazana we wniosku podstawa, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma charakter uniwersalny, gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest przepis prawny wykazujący kwalifikowaną potrzebę jego wykładni wynikającą z poważnych wątpliwości w wykładni lub rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Podstawa ta nie spełnia się, gdyż wniosek nie wskazuje rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie wykładni wskazanych w nim przepisów ani nie wykazuje poważnych wątpliwości w wykładni przepisów.

Wychodzi z błędnego założenia, że z art. 55 ustawy emerytalnej nie wynika, by wniosek złożony po 31 grudnia 2008 r. miał być pierwszym wnioskiem o emeryturę powszechną. Może być to wniosek o przeliczenie uprzednio przyznanej emerytury powszechnej.

Przede wszystkim orzecznictwo, które skarżąca powołuje (Sądu Najwyższego o sygn.: II UZP 4/13, II UK 23/13 II UK 143/13) nie zajmuje się tą kwestią i takiej tezy nie uzasadnia.

Art. 55 ustawy emerytalnej odnosi się do pierwszego wniosku o emeryturę powszechną.

Potwierdza to następujące orzecznictwo Sądu Najwyższego.

„Uprawnienie do obliczenia emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) ma ten ubezpieczony urodzony przed 1 stycznia 1949 r., który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a o emeryturę powszechną wystąpił dopiero po 31 grudnia 2008 r. Uzyskanie wcześniejszej emerytury nie wyłącza stosowania tej regulacji (wyrok z 29 stycznia 2014 r., I UK 411/13)”.

„Z możliwości obliczenia wysokości emerytury, na podstawie art. 55 u.e.r.f.u.s., nie mogą korzystać ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., także kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnego, którym przyznane zostały emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 powołanej ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według

dotychczasowych zasad (wyrok z 8 lipca 2015 r., II UK 217/14, także z 25 stycznia 2017 r., II UK 613/15)”.
*„Możliwość skorzystania z wtórnego przeliczenia świadczenia na podstawie art. 55 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych została przez ustawodawcę ściśle określona i nie dopuszcza wykładni rozszerzającej. Ustawodawca wyraźnie przewidział możliwość zastosowania art. 55 pow. ustawy tylko dla osób spełniających warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 pow. ustawy, które kontynuowały ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego, a z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpiły po dniu 31 grudnia 2008 r., ergo wyraźnie wyłączył przeliczenie "starej" emerytury według nowych zasad. Chodzi wyłącznie o przyznanie emerytury uzyskanej przez wypełnienie warunków przewidzianych w art. 27 pow. ustawy i obliczenie jej według art. 26 pow. ustawy, które może nastąpić tylko po dniu 1 stycznia 2008 r. Ubezpieczony, który po ukończeniu zwykłego wieku emerytalnego określonego w art. 27 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przed dniem 1 stycznia 2008 r., kontynuował ubezpieczenie społeczne, równocześnie realizując prawo do emerytury, nie jest uprawniony do jej obliczenia na zasadach przewidzianych w art. 55 pow. ustawy (wyrok z 31 stycznia 2017 r., II UK 652/15)”.
 „Z możliwości obliczenia wysokości emerytury na podstawie art. 55 u.e.r.f.u.s., nie mogą korzystać ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., także kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnego, którym przyznane zostały emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według dotychczasowych zasad, także wówczas gdy nie pobierali takiego świadczenia, wobec kontynuowania zatrudnienia (wyrok z 8 marca 2017 r., II UK 755/15)”.
 Wykracza to jednak ponad potrzebę argumentacji, gdyż druga podstawa przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) nie zajmuje się kontrolą rozstrzygnięcia w indywidualnej sprawie, czyli badaniem prawidłowości zastosowania prawa w sprawie skarżącej, zwłaszcza, że przedmiot sprawy nie obejmuje odwołania od*

decyzji odmawiającej przeliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej.

Badanie stosowania prawa w konkretnej sprawie to domena ostatniej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Ujawnia się tu w istocie łącznik obu zgłoszonych we wniosku podstaw przedsądu. Skarżąca twierdzi, że pomimo braku zaskarżenia decyzji odmawiającej przyznania emerytury wyliczonej według zasad z art. 26, to „Sąd rozpoznający niniejszą sprawę winien był pochylić się nad wykładnią art. 55 ustawy, albowiem ustalenie spełnienia przez ubezpieczoną wymienionych w nim przesłanek – pozwalających na przyznanie emerytury liczonej według art. 26 ustawy, determinuje jej prawo do żądania ustalenia kapitału początkowego. W ocenie ubezpieczonej Sąd Apelacyjny, podobnie jak Sąd I instancji, naruszył przepis prawa materialnego, tj. art. 55 ustawy poprzez jego niezastosowanie, pomimo spełnienia przez Urszulę Pich jego przesłanek, determinujących prawo ubezpieczonej do żądania przez nią ustalenia kapitału początkowego (...)”. Ta część wniosku (*in extenso* z części dotyczącej pierwszej podstawy przedsądu) potwierdza, że sedno leży w zwykłej wykładni prawa i jego stosowaniu w indywidualnej sprawie powódki.

Pozwala to przejść do drugiej (zgłoszonej) podstawy przedsądu, czyli z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., i do stwierdzenia, że skarga nie jest oczywiście uzasadniona. Rację ma Sąd w skarżonym wyroku, że przedmiot rozpoznania sprawy nie obejmował drugiej decyzji z 4 sierpnia 2014 r., czyli odmawiającej przeliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej. Rozpoznaniu podlegała tylko decyzja z tej samej daty odmawiająca ustalenia kapitału początkowego na podstawie art. 173 ustawy emerytalnej, gdyż skarżąca urodziła się przed 1 stycznia 1949 r.

Należy stwierdzić, że regulacja kapitału początkowego dotyczy sfery faktycznej (kapitałowej), która sama w sobie nie jest świadczeniem (emeryturą). Wyjątek w ustaleniu kapitału początkowego polega właśnie na tym, że o potrzebie jego ustalania zdecydował prawodawca. Kapitał początkowy jest więc tylko składową (zasadniczo należy do sfery faktycznej) i służy do ustalenia (wyliczenia) wysokości emerytury według nowych zasad. Jako regulacja wyjątkowa nie może mieć zastosowania innego niż określone w prawie (art. 173 i nast. ustawy).

Oczywiście może wystąpić sytuacja, że emeryturę na podstawie art. 55 według zasad z art. 26 ustala się dla urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. (wskazane wyżej orzeczenia), co nie oznacza, że każda z tych osób może odrębnie żądać ustalenia kapitału początkowego i do tego ograniczyć przedmiot sprawy. Poza procedurą z art. 173, ograniczoną do określonego kręgu ubezpieczonych, kapitał początkowy ustala się tylko wtedy, gdy urodzony przed 1 stycznia 1949 r. jest uprawniony do wyliczenia emerytury kapitałowej na podstawie art. 55 i 26 ustawy emerytalnej. Czyli nie ma osadzenia w prawie materialnym żądanie ustalenia tylko kapitału początkowego, gdy nie łączy się ze sprawą o ustalenie i wyliczenie takiej emerytury. Innymi słowy tylko wówczas stanowi jej część składową (faktyczną). Można więc dodać, że w postępowaniu sądowym nie ma spraw o same fakty (por. art. 189 k.p.c.). Wyjątek musi być wyraźnie określony i do takich należy art. 173 ustawy emerytalnej, który nie obejmuje skarżącej.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.